

Novinky zahraniční knihovnické literatury

1. ENGEL, Debra; ROBBINS, Sarah. Telephone Interviewing Practices within Academic Libraries [Praxe využívání telefonu k přijímacím pohovorům ve vysokoškolských knihovnách]. *The Journal of Academic Librarianship*. 2009, vol. 35, no. 2, s. 143-151. ISSN 0099-1333. DOI 10.1016/j.acalib.2009.01.003.

Tato studie zkoumá využití telefonu k přijímacímu pohovoru v prostředí vysokoškolské knihovny a srovnává zjištění z tohoto průzkumu s literaturou k tomuto tématu. Na základě tohoto srovnání seznamuje odbornou veřejnost s osvědčenými praktikami při provádění tohoto typu pohovoru.

Průzkum byl proveden proděkankou pro veřejné služby knihoven na oklahomské univerzitě (University of Oklahoma) a koordinátorkou webových služeb tamtéž u 112 institucionálních členů ARL (Association of Research Libraries). Autorky připravily patnáctibodový dotazník, který byl rozeslán e-mailem představitelům vysokoškolských knihoven, jež jsou členy výše uvedené asociace. Ti byli požádáni, aby eventuálně pozvali k účasti na průzkumu další kolegy v rámci instituce, kteří by mohli lépe odpovědět na otázky, a zpětná vazba byla tedy získána u všech osob, které bylo možno považovat za nekompetentnější v dané instituci pro zodpovězení otázek dotazníku.

Na základě získaných odpovědí a jejich analýzy zakončily autorky studii těmito závěry:

- přijímací telefonické pohovory pro personál fakulty i obsazování místa ve vysokoškolských knihovnách jsou při jednáních přijímacích komisí ve vědeckých knihovnách běžné;
- členové přijímacích komisí potřebují vedení a školení týkající se provádění úspěšného přijímacího pohovoru s kandidátem a stejně tak to platí pro osobní pohovor v kampusu face to face;
- i když řada respondentů tohoto průzkumu naznačovala, že žádné změny týkající se praxe provádění přijímacích pohovorů telefonicky nejsou v jejich institucích nutné, z odpovědí přesto vyplynulo, že uvědomění si potřeb v této oblasti oběma účastnickými stranami slouží ke zkvalitnění celého procesu přijímacích pohovorů po telefonu;
- další průzkum zaměřený na zkušenosti uchazečů a přijímacích komisí s pohovory po telefonu, stejně jako na proces pohovoru face to face by významně přispěl k výzkumu v této oblasti.

2. LOPEZ, Caroline; YON-CASSAT, Françoise. Prisme, au service des demandeurs d'emploi et des créateurs d'entreprise : un pôle de ressources et d'information sur le monde de l'entreprise à la BnF [Prisme, informační služba pro žadatele o zaměstnání a zakladatele podniků : pól informačních zdrojů o světě podniků ve Francouzské národní knihovně]. *Bulletin des Bibliothèques de France*. 2009, t. 54, n° 2, s. 56 – 58. Dostupný také z WWW: <http://bbf.enssib.fr/consulter/bbf-2009-02-0056-009/>. ISSN 0006-2006.

Prisme (le Pôle de ressources et d'information sur le monde de l'entreprise), vzniklý v prostředí Francouzské národní knihovny (BnF), je informační služba určená žadatelům o zaměstnání a zakladatelům podniků či podnikání. Protože se ve většině případů nejedná o tradiční uživatele BnF, účinná komunikace a spolupráce se souvisejícími službami je nezbytná k získání těchto skupin uživatelů.

Obtížným se jeví vytvoření takového fondu dokumentů a informačních zdrojů, který bude pokrývat co nejširší pole možných dotazů. Takto profesionálně zaměřené dokumenty nebývají součástí fondů francouzských veřejných knihoven. Jejich pořízení je nákladné, a protože jsou vydávány mimo běžné nakladatelské cesty, je jejich získávání obtížné. Přesto jsou předmětem povinného výtisku a najdeme je ve sbírkách národního kulturního dědictví BnF. Aby měla k těmto dokumentům přístup i nejširší veřejnost, zůstává služba Prisme věrna dvěma základním posláním Francouzské národní knihovny od jejího založení prezidentem Mitterandem v roce 1996: univerzalitě fondů a přijímání nových uživatelů. Pól Prisme nabízí tradiční i elektronické informační zdroje: studie trhu a jednotlivých odvětví, profesionální rejstříky a registry, odborný tisk, tematicky zaměřené dokumenty (poradenství při hledání zaměstnání a zakládání podniků, profesní směřování a rekvalifikace aj.).

Ovšem vycházíme-li z faktu, že většina žadatelů o zaměstnání a zakladatelů podniků není tradičními uživateli BnF a knihoven vůbec, musíme brát v potaz i četné předsudky, ve kterých se

Francouzská národní knihovna jeví jako instituce čistě kulturní, plná starých knih a rukopisů, a tedy dalece vzdálená od jejich životní situace. Dalším problémem je „úprk“ uživatelů po jejich první návštěvě v knihovně. Ve velké budově, kterou skoro neznají, se cítí ztraceni. Navíc je plná pravidel, jejichž jazyku nerozumějí (indexace, katalogizační záznamy atd.). Několik referencí, které obdrží, nestačí k tomu, aby se cítili jako samostatní uživatelé, kteří jsou schopni v obrovském množství informací vyhledat to, co potřebují.

Bohužel pojetí informačních zdrojů pólu Prisme tyto obtížnosti zdůrazňuje: množství zdrojů a jejich povaha, rozdílná metodologie jednotlivých databází, málo známí vydavatelé, nutnost několikrát přeformulovat svůj dotaz do všech knihovnou užívaných konceptů. Situace se komplikuje, pokud uživatel vyhledává informace v několika oblastech. V takovém případě je nucen navštívit několik studoven. Nakonec je tak frustrovaný, že odmítá v knihovně informace týkající se svého profesionálního projektu nadále vyhledávat.

Z tohoto důvodu byla navázána spolupráce s asociacemi, které se věnují podobné problematice – tento krok se jeví zvláště účinným. Uživatelé jsou navíc zásobeni tematickými letáky. Od roku 2005 mají všichni pracovníci pobírající minimální mzdu nebo finanční výpomoc v tíživé sociální situaci nárok na roční zápisné zdarma. Od roku 2007 pořádá tým pracovníků Prisme informační schůzky o zdrojích k vyhledávání zaměstnání a zakládání vlastního podniku (podnikání). Zde se dobrovolně setkají zástupci skupin, kteří si mají co říci, a zároveň si mohou vzájemně poskytnout cenné informace.

3. PARK, Eun G.; NAM, Young-joon; OH, Sanghee. Integrated framework for electronic theses and dissertations in Korean contexts [Integrovaný rámec pro elektronické diplomové práce a disertace v korejských kontextech]. *The Journal of Academic Librarianship*. 2007, vol. 33, no. 3, s. 338-346. Pozn. a lit. 13, příl. Pro oprávněné uživatele dostupné také ze systému ScienceDirect: <<http://www.sciencedirect.com/>>. ISSN 0099-1333. DOI 10.1016/j.aca-lib.2007.01.010.

Korejské univerzitní knihovny se v posledních letech snažily o vylepšení služeb pro uživatele a o zlepšení přístupu k elektronickým diplomovým pracím a disertacím. Na úrovni jednotlivých univerzitních knihoven však nedošlo k dostatečnému pokroku, protože nebyla k dispozici adekvátní politika a infrastruktura, která by umožňovala správu elektronických kvalifikačních prací na národní úrovni. Na základě již existujících mezinárodních systémů (NTIS, JSTOR či NDLTD) podnikly univerzitní knihovny určité pokusy týkající se vybudování centrální korejské databáze, žádný z nich však neuspokojil potřeby uživatelů, kteří potřebovali přístup k elektronickým kvalifikačním pracím. V roce 2004 proto Knihovna Národního shromáždění (National Assembly Library) iniciovala projekt IETD zaměřený na správu, sdílení a výměnu korejských elektronických diplomových prací a disertací. S touto knihovnou spolupracuje celkem 26 knihoven. Ty byly v roce 2005 osloveny s žádostí o vyplnění dotazníku týkajícího se aktuálního stavu využívání a správy elektronických diplomových prací a disertací v dané knihovně (úplné znění dotazníku je přílohou článku). Dotazník byl složen z 21 otázek, z nichž dvě byly otevřené. V době realizace dotazníkového šetření všechny knihovny digitalizovaly diplomové práce a disertace, 19 knihoven interní publikace univerzit, pět knihoven zprávy z výzkumných projektů a pět staré rukopisy a vzácné dokumenty. 23 knihoven při digitalizaci pracovalo s formátem PDF, pět knihoven používalo formát Hangul, pět knihoven formát TIFF (další formáty byly používány méně často). Formáty Hangul, MS Word a TXT byly vnímány jako nejvhodnější pro akvizici zdrojů, formát PDF byl pak nejvíce využíván pro digitalizaci a zobrazení. Čtrnáct knihoven digitalizaci financovalo z externích zdrojů, dvanáct knihoven k financování příležitostně využívalo rozpočet knihovny, devět knihoven pak pravidelně čerpalo z tohoto zdroje. 21 knihoven shromažďovalo jak tištěné, tak elektronické verze těchto zdrojů. Pokud se týká metadat, dvanáct knihoven používalo formát KOMARC, devět knihoven katalogizační pravidla založená na XML, dvě knihovny používaly formát MARC21, jedna knihovna formát MODS a dvě knihovny jiné formáty. Ani jedna z 26 knihoven, které se účastnily průzkumu, nepoužívala Dublinské jádro. Devatenáct knihoven mělo oficiální politiku týkající se copyrightu vztahujícího se k elektronickým diplomovým pracím a disertacím. Jedenáct knihoven mělo nainstalován systém pro řízení copyrightu elektronických zdrojů, patnáct knihoven nikoliv. Dvanáct knihoven poskytovalo neomezený přístup k plným textům prostřednictvím internetu, osm knihoven umožňovalo omezený přístup pro uživatele spolupracujících knihoven, šest knihoven plné texty zpřístupňovalo pouze uživatelům z kampusu. Prů-

zkum ukázal, že univerzitní knihovny v Koreji nepreferují centralizovaný model, v němž by ústřední vládní knihovna v ústředním repozitáři shromažďovala a uchovávala originály prací. Na základě výsledků průzkumu autoři doporučují vytvoření standardizované sady metadat, využití formátu PDF a vytvoření modelu hybridního systému, kdy každá univerzitní knihovna uchovává a zpřístupňuje elektronické publikace ve vlastním repozitáři.

4. PINTO, Maria. Ciberabstracts : a portal on the subject of abstracting designed to improve information literacy skills [Kyberabstrakty : portál na téma tvorba abstraktů navržený ke zlepšení informační gramotnosti]. *Journal of Information Science*. 2008, vol. 34, no. 5, s. 667-679. ISSN 0165-5515. DOI 10.1177/0165551507086262.

Článek přináší informace o tvorbě informačního portálu Ciberabstracts, shromažďujícího informace v oboru informační věda se zaměřením na téma abstrakty a tvorba abstraktů, který se nachází na webové adrese <http://www.mariapinto.es/ciberabstracts/index.htm>. Autorka učí na Fakultě komunikací a dokumentace v Granadě a v úvodu článku podává důvody pro vytvoření portálu, jimiž byly především kvalita zprostředkovaných informací. Při tvorbě byla použita mezinárodní pravidla definovaná v INFOLIT – portálu věnovanému informační gramotnosti (<http://www.infolitglobal.info>). Z kompetencí zde uvedených se tvůrci portálu Ciberabstracts zaměřili na vyhodnocování informací na základě předem daných kritérií: užitečnost a relevance; porovnání informačních zdrojů a jejich kvality; porozumění kulturním a společenským souvislostem, v nichž informace vznikala; identifikace prvků, které doprovázejí akademické informace; rozlišení identity a relevance informace. Cílem projektu bylo vytvořit portál s intuitivním a ergonomickým designem, který by zpřístupňoval nejlepší kategorizované a prioritní informační zdroje z oboru opatřené abstrakty a klíčovými slovy. Počátečních 666 dokumentů bylo vybráno na základě pedagogické praxe, četby, prohledávání databází a internetu s ohledem na využití při výuce a vzdělávání v oboru informační věda. Kromě kvality zpřístupňovaných informačních zdrojů byla uplatněna jejich plnotextová přístupnost. Z technologického hlediska portál splňuje standardy WAI a W3C. Článek přináší informace o kategorizaci zdrojů zpřístupňovaných portálem a technické a technologické parametry portálu využívajícího PHP a MySQL, které umožňují dvojitý typ vyhledávání: plnotextové a tematické. Ciberabstracts byl navržen především pro akademické využití a slouží studentům, pedagogům a odborníkům nejen na univerzitě v Salamance. V budoucnosti se počítá s jeho dalším vývojem, kdy se stane otevřeným depozitářem, do něhož bude možno ukládat další dokumenty z oboru.

5. PRIETO, Adolfo G. From conceptual to perceptual reality : trust in digital repositories [Od konceptuální k percepční realitě : důvěra v digitální úložiště]. *Library Review*. 2009, vol. 58, no. 8, s. 593-606. ISSN 0024-2535. DOI 10.1108/00242530910987082.

V online světě existují různé prostředky k určení důvěryhodnosti, jako je pozitivní a negativní pověst, které ovlivní interakci mezi počítačem (i softwarem) a člověkem. Pokud jde o digitální archivační místa, je důvěra důležitá. Otázky autorství a sponzorství informací se staly rozhodujícím faktorem důvěryhodnosti. Za „důvěryhodná“ digitální úložiště považujeme ta, která jsou zřizovaná univerzitami, knihovnami, muzei, archivy a dalšími kulturními institucemi. Posláním těchto úložišť je poskytovat spolehlivý přístup k digitálním zdrojům, nyní i v budoucnosti. Digitální repozitáře mohou mít různou podobu: některé instituce rozhodnou o vybudování místního úložiště, jiné prosadí spolupráci údržby a správy s třetí stranou. Pro důvěru veřejnosti je zásadní životnost digitálních archivačních míst. Tento článek se zabývá digitálními úložišti v rámci akademické obce, autor se zaměřil na jejich uživatelské komunity (tj. „vkladatele“ a „uživatelé“). Důvěryhodná digitální úložiště mohou být klasifikována jako „důvěryhodná“ především proto, že splňují nebo překračují očekávání a potřeby uživatelů, pro které jsou určena. V případě repozitářů musíme vzít v úvahu jedinečnost práce a postupy jejich komunit; jsou navrženy tak, aby byly použitelným a důvěryhodným nástrojem pro šíření informací. Organizace (Research Libraries Group, Online Computer Library Center, Inc., Center for Research Libraries, Digital Curation Centre) pomohly definovat pojem digitálního úložiště a přispěly k zapojení uživatelů do diskuze vedoucí ke zdůvěryhodnění digitálních úložišť. Je důležité sledovat zapojení uživatelské komunity, a poté studovat její vnímání důvěry jako rozhodujícího faktoru pro úspěch digitálních úložišť. Aby bylo prostředí uživatelských komunit důvěryhodné, je zapotřebí brát v úvahu mechanismy a protokoly, které sehrávají klíčovou roli při

úspěšném tvorbě institucionálního repozitáře, digitální knihovny, digitálního archivu nebo jakéhokoliv jiného modelu. Posílením důvěry u uživatelských komunit se rozroste potenciál důvěryhodného digitálního úložiště.

6. SAUNDERS, Laura. Regional accreditation organizations' treatment of information literacy : definitions, collaboration, and assessment [Pojetí informační gramotnosti u regionálních akreditačních organizací : definice, spolupráce a hodnocení]. *The Journal of Academic Librarianship*. 2007, vol. 33, no. 3, s. 317-326. Pozn. a lit. 48. Pro oprávněné uživatele dostupné také ze systému ScienceDirect: <<http://www.sciencedirect.com/>>. ISSN 0099-1333. DOI 10.1016/j.acalib.2007.01.009.

Ačkoliv revidovaný rámec vytvořený Komisí států středu pro vyšší vzdělávání (Middle States Commission on Higher Education) představuje nejexplicitnější a nejdetailejší sadu očekávání týkajících se spolupráce mezi knihovníky a učiteli na vysokých školách při výuce a hodnocení informačních dovedností, nebyl k dispozici přehled standardů a publikací akreditačních organizací v různých regionech, aby bylo možné určit, jak dobře tento rámec reflektuje perspektivy informační gramotnosti pro celou řadu těchto organizací. Zmiňovaná komise uvádí šest kompetencí majících vztah k informační gramotnosti, dále také možné indikátory výkonu. V předloženém článku autorka vychází z rámce vytvořeného touto komisí, přičemž zkoumá veřejně dostupné dokumenty dalších pěti akreditačních organizací a analyzuje zmínky o informační gramotnosti. Vedle Komise států středu pro vyšší vzdělávání studovala autorka dokumenty Novoanglického sdružení škol a kolejí (New England Association of Schools and Colleges), Západního sdružení kolejí a škol (Western Association of Colleges and Schools), Severozápadní komise pro koleje a univerzity (Northwest Commission on Colleges and Universities), Severního ústředního sdružení kolejí a škol (North Central Association of Colleges and Schools) a Jižního sdružení kolejí a škol (Southern Association of Colleges and Schools). Jak již bylo naznačeno, ze srovnání vyšel nejlépe právě rámec Komise států středu pro vyšší vzdělávání, výraz „informační gramotnost“ se ve standardech publikovaných touto komisí objevil celkem třináctkrát. Přesto je i z dokumentů ostatních zkoumaných akreditačních organizací zřejmé, že dovednostem spojeným s informační gramotností je přiznávána vysoká hodnota. Západní sdružení kolejí a škol jako jediné zmiňuje odpovědné užití informací v knihovním kontextu; všechny akreditační organizace zahrnují prohlášení týkající se významnosti akademické integrity, zejména etických otázek týkajících se copyrightu nebo duševního vlastnictví a vyvarování se plagiátorství. Řada akreditačních organizací zahrnuje informační gramotnost do prohlášení týkajících se výsledků vzdělávání obecně a zmiňuje vztah k analytickým dovednostem (kritické myšlení, schopnost získávat a syntetizovat poznatky). Ačkoliv akreditační organizace naznačují důležitost informační gramotnosti, je zatím převážně na knihovnicích, aby svou iniciativou podnítili prioritizaci informační gramotnosti ve své vzdělávací instituci.

7. SIDORKO, Peter Edward. Virtually there, almost : educational and informational possibilities in virtual world [Virtuálně, téměř : vzdělávací a informační schopnosti ve virtuálních světech]. *Library management*. 2009, vol. 30, no. 6/7, s. 404-418. ISSN 0143 5124. DOI 10.1108/01435120910982104.

Od roku 1990 se zavádí virtuální výukové prostředí, VLE (virtual learning environments), které poskytuje integrované online vzdělávací prostředí a může být použito na podporu distančního vzdělávání. Efektivní VLE zahrnuje: kontrolovaný přístup do jednotlivých osnov; online sledování studentských aktivit, účasti a pokroku; komunikaci (mezi studenty, mezi studenty a učiteli) prostřednictvím chatu, e-mailu, nástěnky; vlastní přizpůsobení uživatelem (volba vzhledu, preference). Vzdělávací možnosti díky virtuálním světům jsou četné. MMORPGs (massively multiplayer online role-playing games) se rozdělují do dvou kategorií: hry s populárními názvy (Star Wars Galaxies, War of Warcraft) určené především k zábavě a hry vytvořené za účelem vývoje virtuálních komunit (Second Life), které mají největší potenciál pro vzdělávací příležitosti. Přes velký počet virtuálních světů (Wikipedia uvádí 180 virtuálních světů), Second Life (dále SL) je „učebnicový příklad“ pro vzdělávání. Tvůrce a vlastníci SL, Linden Lab, dokonce založili vlastní „sítě“ věnovanou pedagogům (Second Life Grid).

Pro úspěch vzdělávacích podniků je důležitá podpora informačních služeb především v knihov-

nách, tiskem i elektronicky. Přítomnost knihoven v Second Life byla nižší, než se původně očekávalo. Zapojily se především akademické knihovny, které si snaží udržet svůj význam a využít především v digitálním světě. V dubnu 2006 konsorcium 253 knihoven z Illinois vytvořilo první virtuální knihovnu v SL s názvem „Info Island“, která byla vnímána jako příklad spolupráce. Jejím cílem je motivovat a stimulovat ke kreativité a růstu. Nejnápadnějšími knihovnickými službami, které mají být nabízeny prostřednictvím virtuálních světů, jsou referenční služby. Ty jsou však do jisté míry v tomto prostředí omezené. Největším problémem, se kterým se virtuální svět knihoven setkává, je absence reálného obsahu digitální knihovny.

Při zvažování, zda zřídít knihovnu v SL, musí manažeři zvážit řadu faktorů. Základní je zvolit cílovou skupinu a identifikovat základní cíle. Knihovna v SL může být prostředkem pro výuku a vzdělávání pracovníků knihoven, podporou knihovnických služeb prostřednictvím průvodce či speciální výstavy, nebo může její přítomnost působit jako odkaz na poskytování služeb informační podpory.

8. SPROLES, Claudene; CLEMONS, Angel. Permanent Electronic Access to Government Information : A Study of Federal, State, and Local Documents [Trvalá elektronická dostupnost vládních informací : průzkum federálních, státních a lokálních vládních dokumentů]. *Electronic Journal of Academic and Special Librarianship*. 2009, vol. 10, č. 2.

Průzkum stability elektronických oficiálních dokumentů v podmínkách USA.

Většina oficiálních dokumentů je nyní dostupná pouze v elektronické formě. Autory proto zajímalo, jak je při nestálosti internetových zdrojů zajištěna trvalá dostupnost informací.

Odborná literatura, kterou autoři prostudovali před začátkem vlastního průzkumu, mapuje vývoj problematiky. Již v minulosti bylo zpřístupňování oficiálních dokumentů problémové vzhledem k existenci vládních dokumentů, které nebyly hlášeny a katalogizovány GPO (Government Printing Office). K dalšímu zhoršení došlo s počátkem elektronického publikování vládních dokumentů. Literatura uvádí informace o přijímané legislativě a užívaných technologiích. Některé práce jsou přímo zaměřeny na roli knihoven, které by se měly stát nástrojem uchovávání a zpřístupňování elektronických oficiálních dokumentů. Je proto potřeba, aby vyvinuly metodiku práce s těmito dokumenty. Konkrétně se jednalo o rozšíření bibliografické registrace na elektronické zdroje, novou metodiku popisu metadat, tvorbu digitálních archivů apod. Významným politickým milníkem bylo 11. září 2004 a následně projevy zvýšeného stahování elektronicky publikovaných vládních dokumentů; některé z nich přitom patrně neměly vliv na národní bezpečnost. Existují i další důvody k odstraňování oficiálních publikací, jako je restrukturalizace webu, ale také nedostatek porozumění pro historickou hodnotu dokumentu.

Autoři uskutečnili vlastní průzkum stability oficiálních dokumentů. V článku popisují metodiku průzkumu: Vybrali sto vzorových dokumentů vydaných federální vládou, vládami států a lokálními (městskými) úřady. Vytvořili seznam, kde byl každý dokument charakterizován následujícími údaji: stát, název, datum vydání, URL. V průběhu jednoho roku pravidelně každý měsíc ručně procházeli jednotlivé odkazy a přisuzovali, zda byl dokument v okamžiku kontroly dostupný, zda a na které nové URL byl dohledán.

Vyhodnocení sesbíraných údajů autoři zjistili, že se dokumenty ztrácejí způsobem, který považují za alarmující. Průzkum upozornil i na další problémy, jako je např. neuchovávání starších verzí dokumentu. Také časté změny URL znesnadňují uživatelům přístup k vládním dokumentům.

9. WALSH, Andrew. Information literacy assessment : where do we start? [Hodnocení informační gramotnosti : kde začít?]. *Journal of Librarianship and Information Science*. 2009, vol. 41, no. 1, s. 19-28. ISSN 0961-0006. DOI 10.1177/0961000608099896.

Zájem o vývoj a rozvoj postupů při hodnocení informační gramotnosti roste už po několik let.

Mnoho knihovníků vyvinulo vlastní nástroje k hodnocení informační gramotnosti a napsalo články, v nichž se dělí s ostatními o své zkušenosti. Tento příspěvek přináší přehled o hodnocení informační gramotnosti v literatuře k tomuto tématu a nabízí čtenářům základní principy metod, které se (podle informací v literatuře) využívají při hodnocení informační gramotnosti včetně ilustrativních příkladů z případových studií.

Průzkum literatury se zaměřil na jednu základní otázku: Jaké metody jsou vyvíjeny a využívány knihovnický k měření informační gramotnosti a jakou prokazují spolehlivost a platnost? Z této otázky byla hlavní pozornost věnována dvěma počátečním pojmům: „informační gramotnost“ a „měření“. Při průzkumu relevantní literatury byly termíny jako „informační gramotnost“ nebo „informační dovednosti“ zadávány v konjunkci s „hodnocením“, „stanovením“, „odhadem“ nebo „měřením“. Vyhledávání probíhalo v několika větších relevantních databázích (LISA, LISTA, ERIC, CINAHL), bylo omezeno na recenzované články a zaměřilo se spíše než na teoretické články na studie, které obsahovaly podrobnosti z oblasti testování informační gramotnosti v prostředí knihoven. V souvislosti se spolehlivostí a platností hodnocení informační gramotnosti se objevují zejména tyto typy nástrojů: analýza bibliografií zpracovávaných studenty, dotazníky s výběrem z mnoha variant odpovědí, kvízy/testy, analýzy sebehodnocení studentů, eseje, pozorování a simulace.

Dotazníky s výběrem z mnoha variant odpovědí, zvláště jejich online verze, mají podle autora tu výhodu, že je lze rychle a snadno poskytnout většímu počtu studentů, ale často se soustředí na nižší, lehčí úrovně dovedností. Metody portfolia a simulace se podle něj prokázaly jako platné a spolehlivé testovací metody informační gramotnosti, a to i u dovedností vyššího řádu, které se velmi obtížně prověřují. Když se setkáváme s požadavkem na hodnocení informační gramotnosti malého počtu studentů jako součásti vyučovacího modulu, který předpokládá pravidelný a trvalý kontakt se skupinou studentů, lze pozorovat, že využití portfolií může být užitečným způsobem hodnocení informační gramotnosti této skupiny studentů, jenž podává podrobné a užitečné informace využitelné při dalším projektování takových nástrojů.

Stať má podle autora daleko k vyčerpávajícímu seznamu případových studií zaměřených na hodnocení informační gramotnosti a jeho nástrojů. Chce být pouze reprezentativním vzorkem, který by měl poskytnout čtenáři přehled o řadě postupů, jejich relativní popularitě a také přehled o úspěšné praxi v této oblasti.

10. ZHANG, Li. Developing a Systematic Patent Search Training Program [Vývoj vzdělávacího programu zaměřeného na systematické zpracování patentových rešerší]. *The Journal of Academic Librarianship*. 2009, vol. 35, no. 3, s. 260-266. ISSN 0099-1333.

Studie se zaměřuje na vývoj vzdělávacího programu orientovaného na rešeršní činnost v oblasti patentových informací s využitím technik patentové a citační analýzy. Práce byla realizována na University of Saskatchewan (Kanada).

Hlavním cílem bylo shromáždění informací k vývoji vzdělávacího programu týkajícího se systematického zpracování patentových rešerší s využitím informací z patentů, jež vlastní University of Saskatchewan. Studie se zvláště zabývala zkoumáním těchto otázek:

- A. Roste potřeba patentových informací?
- B. Které jsou základní oblasti univerzitního výzkumu?
- C. Jaké typy informačních zdrojů se využívají v těchto patentech?
- D. Které země udělily patenty citované vynálezcem (vynálezci)?

Relevanci zvolených otázek zdůvodňuje autor studie takto: Odpověď na otázku B pomůže určit cílovou skupinu vzdělávacího programu. Odpovědi na otázky C a D poskytnou informace pro návrh obsahu vzdělávacího programu.

Identifikace patentů, které vlastní University of Saskatchewan, byla provedena v databázi Delphion Intellectual Property Network v srpnu roku 2007. Každý patentový dokument byl zkoumán manuálně, přičemž byly zaznamenávány datum přihlášky a vydání patentu. Odkazy používané vynálezci byly rozděleny do těchto skupin: patenty, časopisecké články, knihy, sborníky z konferencí, diplomové práce a disertace, standardy, webové stránky a ostatní. Citované patenty byly dále tříděny podle zemí, které je udělily. Aby bylo možno určit základní výzkumné oblasti University of Saskatchewan, byl vyvinut modifikovaný klasifikační systém. Po průzkumu výše uvedené databáze bylo vyhledáno 352 patentů, z nichž 186 bylo duplicitních. Při dalším průzkumu bylo dále vyřazeno 50 patentových přihlášek, a tudíž bylo pro studii využito 116 patentů.

První patent byl University of Saskatchewan udělen v roce 1981 a k největšímu nárůstu došlo v letech 1999-2007 (89), což znamená zvýšení o 230 % ve srovnání s celkovým počtem patentů udělených během předešlých 18 let od roku 1981 do roku 1998.

Pokud jde o typy referencí, největší procento tvoří odkazy k časopiseckým článkům (34,7 %), jiným patentům (16,6 %) a knihám (6,9 %). Z celkového počtu 1920 patentů citovaných vynálezci

bylo 74 % uděleno USA, zbytek pak evropskými zeměmi, WIPO, Japonskem a dalšími mimoevropskými zeměmi jako například Kanadou, Austrálií a Čínou. Nejdůležitějšími oblastmi výzkumu byly lékařské vědy, biochemie, veterinární vědy, zemědělství, chemie a elektřina.

Studie využila patentové analýzy a postupů analýzy citační, aby vyvinula vzdělávací program zaměřený na systematické zpracovávání patentových rešerší pro výzkumné pracovníky University of Saskatchewan, který může být aplikován i v ostatních vysokoškolských institucích.